

“Nəsimi ili” nə layiqli töhfə

Ataəmi Mirzayev

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Filologiya elmləri doktoru.
Azərbaycan.

E-mail: ataemi@rambler.ru

https://orcid.org/0000-0002-6136-2908

2017-ci ilin may ayında Parisdə YUNESKO-nun baş qərargahında görkəmli Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri İmadəddin Nəsiminin vəfatının 600 illiyinin qeyd edilməsi, həmin ilin 23-24 iyun tarixlərində AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun təşkilatçılığı ilə böyük şairin vəfatının 600 illiyinə həsr olunan “Ey Nəsimi, cahanı tutdu sözün...” mövzusunda beynəlxalq elmi konfransın keçirilməsi, 2018-ci il sentyabrın 27-dən 30-dək birinci Nəsimi – şeir, incəsənət və mədəniyyət Festivalına start verilməsi, 2018-ci il noyabrın 15-də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında” Sərəncamı, daha sonra isə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 11 yanvar tarixli Sərəncamına görə 2019-cu ilin Azərbaycan Respublikasında “Nəsimi ili” elan olunması Səd-iy İmadəddin Nəsimi (1369-1417) irsinin tədqiqi, nəşri və təbliğinə yeni bir istiqamət verdi. Respublikamızda və bir sıra xarici ölkələrdə İmadəddin Nəsiminin 650 illiyinə həsr olunmuş beynəlxalq səviyyəli konfranslar, simpoziumlar keçirildi. 2019-cu il sentyabrın 28-dən oktyabrın 1-dək Heydər Əliyev Fondu və Mədəniyyət Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə reallaşan ikinci Nəsimi – şeir, incəsənət və mədəniyyət Festivalı dahi şairin anadan olmasının 650 illiyi münasibətilə təşkil edilən silsilə tədbirlərin davamı kimi olduqca yüksək əhəmiyyətə malikdir. Bütün bunlar isə, ümumi-likdə, Nəsimi yaradıcılığı fonunda klassik ədəbi irsə verilən böyük dəyər kimi tarixi bir gerçəklik və tarixi bir qiymətdir.

Bela yubiley tədbirlərinin keçirilməsi, yaradıcı adamların bir sənətkarın ədəbi irsinin nəşri, tədqiqi və təbliğinə yönəldirilməsi böyük tarixi əhəmiyyət daşıyır. Əlbəttə, hər hansı bir ədəbi şəxsiyyətlə bağlı belə bir tədqiqat bolluğu pis deyil, bir şərtlə ki, sonralar həmin işlərin saf-çürük olunması, yaxşının pisdən ayırd edilməsi, həqiqi nəsimişünasın müəyyənlişməsi gələcək nəsillər üçün çətinlik törətməsin. Amma bir həqiqət də məlumdur ki, “...böyük sənətkarların yubileyinə azı 10-15 il qabaq hazırlıq görülmədən yubileyi yüksək elmi səviyyədə keçirmək mümkün olmur. Belə hallarda ədəbiyyatşünaslığın tarixilik prinsipi yazıcının (şairin – A.M.) yaşayıb-yaratdığı dövrün siyasi-ictimai durumunu, mədəni, ədəbi, elmi səviyyəsini, fəlsəfi, oxlaqı görüşlərini, ideya mübarizələrini, bu mübarizələrdə klassikin tutduğu mövqeyi aydınlaşdırmağı, yubilyarın nə kimi bir ədəbi irs bünövrəsi üzərində yüksəldiyini, hansı mədəniyyətlərlə təmasda olduğunu, söz sənətinə gətirdiyi ideya və bədii forma yeniliklərini, novatorluğunu, ədəbi təsirini, əsərlərinin hansı ölkələrdə yayıldığını və necə qiymətləndirildiyini dəqiq müəyyən etməyi tələb edir”. Akademik Məmməd Cəfər Cəfərovun “Füzuli 500 illiyini gözləyir” məqaləsindən təqdim etdiyimiz yuxarıdakı fikirləri eynilə Nəsimi yubileyinə də aid edə bilərik. Bəs, görəsən, bu deyilənlərə 2019-cu ildə, “Nəsimi ili”ndə nə dərəcədə əməl edildi? Nəsimi irsi bu aspektlərdə araşdırıldı mı? Bu suallara cavab axtarmaq üçün “Nəsimi ili”ndə çapdan çıxması 40-dan artıq kitab və ya monoqrafiyanı incələməklə, onların hər birinə layiq olduğu dəyəri vermək lazımdır ki, bu da müəyyən zaman tələb etməklə yanaşı, xüsusi bir tədqiqatın mövzusu kimi özünü göstərir. Şübhəsiz ki, zaman hər bir işin, hər bir tədqiqatın dəyərini verəcək, yaxşını pisdən ayıracaq. Amma etiraf etməliyəm ki, həqiqətən də, “Nəsimi ili”ndə çap olunmuş kitablar içində özünün elmi dəyəri, mövzu əhatəsi, orijinallığı ilə seçilənlər də vardır və onlar “Nəsimi ili”nə ən böyük töhfə sayılmağa layiqdir. Nəsimi yaradıcılığına həsr olunmuş belə kitablardan biri özünün mövzu, problemin qoyuluşu, əhatə dairəsi və orijinallığı baxımından diqqəti cəlb edən nəsimişünas alim Səadət Şıxıyevanın “Nəsiminin lirikası: irfani mündəricə və poetik zintələr” adlı (Bakı, “Elm və təhsil”, 2019) monoqrafiyasıdır. Həmin monoqrafiya-

nın Nəsimi yaradıcılığı üzərində 30 ildən artıq yorulmadan araşdırma aparan, bu irsin bütün yön-əri ilə öyrənilməsi üçün varlığı ilə çalışan və bu sahədə sərhəd bilməyən coğrafi ərazilərdə də Nəsimi irsinin həqiqi araşdırıcısı kimi tanınan və qəbul edilən AMEA akad. Ziya Bünyadov adına Şorqışınaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Səadət Şıxıyevanın qələmindən çıxması heç də təsadüfi deyildir.

Əvvəla, onu qeyd edək ki, istər Azərbaycan, istər Türkiyə, istərsə də dünya ədəbiyyatşünaslığında Nəsimi irsinə həsr olunmuş monoqrafik səciyyəli tədqiqatların sayı çox azdır. Akademik Həmid Arslının 1972-ci ildə Nəsiminin həyatı və yaradıcılığı ilə bağlı hazırladığı məlumat kitabı və professor Mirzəğa Quluzadənin “Böyük ideallar şairi” (Bakı, 1973) monoqrafiyasından başqa, şairə həsr olunmuş ayrıca tədqiqat kitabı yox idi. Uzun illər, yəni 1973-cü ildən sonra ədəbiyyatşünaslığımızda Nəsimi irsinin fundamental şəkildə öyrənilməsi ilə bağlı boşluq olmuş, bu boşluğu dolduracaq irihəcmli tədqiqatlar, demək olar ki, aparılmamışdır. 1991-ci ildə Səadət Şıxıyevanın “Nəsiminin lirikası” mövzusunda müdafiə etdiyi namizədlik dissertasiyası ilə artıq nəsimişünaslığda yeni bir yolun, yeni bir istiqamətin əsası qoyuldu. Təsədüfi deyil ki, Nəsimi irsinin tədqiqinə həsr olunmuş həmin dissertasiya işi rəsmi opponentlər, klassik Azərbaycan ədəbiyyatının kamil bilicilərindən sayılan AMEA-nın müxbir üzvləri Əliyər Səfərlı və Azadə Rüstəmovə tərəfindən olduqca yüksək qiymətləndirilmişdir. Haqqında söhbət gədən monoqrafiyanın əsasında həmin dissertasiya işi dayansa da, müəllif uzun illərdən bəri Nəsimi yaradıcılığı ilə bağlı apardığı tədqiqatların elmi nəticələrini, üzə çıxardığı bir sıra yeni fakt, qaynaq və örnəkləri də ona əlavə etmiş, zəngin materiallar əsasında dissertasiyanı yenidən işləmiş, nəticədə “Nəsimi ili”nə layiqli töhfə ola biləcək bir kitab ərsəyə gətirmişdir.

Monoqrafiya giriş, üç fəsil, nəticə və istifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısından ibarətdir. Filologiya elmləri doktoru Esmirə Fuadın kitabına yazdığı “On söz əvəzi, yaxud “Gözəlrin yurdu, iki əlamətdə varım, qandasan?” başlıqlı hissə Nəsimi irsinə heyranlıq ifadə edən bu kitabın yazılması və ərsəyə gəlməsinin səbəbini, elmi dəyərini oxucuya yüksək səviyyədə açıqlayan bir təqdim kimi diqqəti cəlb edir.

“Nəsimi lirikasının tədqiqi tarixi” adlı birinci fəsildə problem 3 istiqamətdə öyrənilir. Birinci yarımbölmədə Nəsiminin həyat və yaradıcılığı tarixi qaynaqlar və təzkirələr fonunda öz tədqiq və təqdimini tapır. Bu hissədə əvvəl müəllifləri İbn Həcər əl-Əşqaləni (XV əsr), Əbuzər Əhməd əl-İllobəli (XV əsr), Şəmsəddin Səxəvi (XV əsr), İbn əl-İmad əl-Hənbəli (XVII əsr), Abbas əl-Əzzəvi (XX əsr) və Məhəmməd Rəğibin (XX əsr) əsərləri əsasında tarixi qaynaqlarda Nəsiminin dini baxışları və ədəmi ilə bağlı məqamlara diqqət yetirilir. Daha sonra isə həm türkdilli, həm də fərsdilli təzkirələrdə şairin həyatı, dünyagörüşü və yaradıcılığının ideya istiqamətləri ilə bağlı yerli fikirlərə münasibət bildirilir. Konkret olaraq Əlişir Nəvainin “Nəsayimül-məhəbbə min şəmayimül-fütüvvə” (yazılma tarixi: 1500-ci il), Dövlətaş Səmərqəndinin (XV əsr) “Təzkirəyi-Dövlətaş”, Qəstəmonulu Lətifinin (XVI əsr) “Təzkirəyi-şüara və təbsiratun-nuzumə”, Gəlibolulu Mustafə Əlinin (XVI əsr) “Künhül-əxbar”, Aşiq Çələbabinin (XVI əsr) “Məşairü-şüara”, Həsən Çələbi (XVI əsr) və Bəyaninin (XVI əsr) eyniadlı “Təzkirəyi-şüara” əsərlərindən və digər təzkirə, qaynaq və lüğətlərdən çıxış edən müəllif onlarda Nəsimi haqqında verilən məlumatları çözləyərək oxşar və fərqli məqamlara diqqət yetirir, hər birinin elmi dəyərini, yeniliyini üzə çıxarır.

Bela bir başlanğıcdan sonra müəllif Azərbaycan Nəsimi irsinin öyrənilməsi tarixinə nəzər salır, Yusif Vəzir Cəmənzəminlinin “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” (1921) adlı əsərindən başlamış 1980-ci illər də daxil olan bir zaman kəsimində (sovet dövrü) Nəsimi irsinin nəşri və tədqiqi sahəsində görülən işləri, şairin lirikasının hansı aspektlərdə araşdırılmaya cəlb olunma istiqamətlərini müəyyənləşdirir, tədqiqatlardakı mövcud sovet ideologiyasına uyğun yanaşmaları göstərməklə onları elmi baxımdan təhlil edərək dəyərləndirir. Monoqrafiyanın Nəsimi irsinin tədqiqi tarixinə həsr olunmuş birinci fəsil 1920-1990-cı illərdə xarici ölkələrdə şairin lirikasının öyrənilmə səviyyəsi və başlıca istiqamətləri müəyyənləşdirilməklə yekunlaşdırılır.

Monoqrafiyanın “Nəsimi lirikasının başlıca irfani məccəz və motivləri” adlı ikinci fəsil problemin qoyuluşu və həlli baxımından seçilir. Bu fəsildə qoyulan problem altı yarımbölmədə tədqiqatla cəlb edilir. Onca, müəllif Nəsimi şeirində folklor motivlərinə diqqət yetirir, onlardan istifadə-

nin şairin yaradıcılığında fəlsəfi-irfani düşüncənin təqdimindəki özünəməxsusluğu üzə çıxarır. O da xüsusi olaraq qeyd edilir ki, Nəsimi folklor motivlərinin bəhrələndiyi kimi, xalq ədəbiyyatının bir qolu olan aşiq şeirinə də şairin təsiri olmuş, onun adı ilə bağlı olan bir çox poetik fiqur və şeir şəkilləri sonralar aşiq ədəbiyyatına özünə yer almışdır.

İkinci fəslin sonrakı yarımbaşlığında hürufilik təlimi və Nəsiminin hürufi görüşlərinin özəllikləri tədqiqatə cəlb edilmişdir. Bu hissədə hürufiliyin məbiyyətiyi, fəlsəfəsinin olduqca məzmunlu şəkildə izah edən müəllifin elmi qənaəti belədir: "Nəsimi həqiqəti dark etməyin yeganə düzgün yolunu dövrünün mütərəqqi fəlsəfi-fikri cərəyanı olan hürufilikdə tapmışdır. Onun şeirində güclü lirizmə qovuşuq verilən fəlsəfi ideyaların əsası hürufilikdir". Alim şairin yaradıcılığını bu baxımdan tədqiqatə cəlb edərək Nəsimi şeirində hürufilik dünyagörüşünün poetik ifadəsini üzə çıxarır və konkret nümunələr əsasında onların şərhini verir.

Daha sonra isə Nəsimi şeirində eşq anlayışının şərhinə keçən müəllif şairin yaradıcılığında həmin anlayışın daha çox fəlsəfi kateqoriya kimi göründüyünü qeyd edir. Bu məsələ ilə bağlı əldə edilən elmi qənaət bundan ibarətdir ki, Nəsimi şeirində ara-sıra gözəle, qadına yitirilən eşqin tərənnümünə yer verilsə də, şairin yaradıcılığında ilahi eşqin tərənnümü və ilahi gözəlin vəsfi başlıca yer tutur.

İkinci fəslin sonrakı yarımbaşlığında şairin lirikasında işlənən və özünəməxsus çarları ilə seçilən bir sıra irfani termin-məcəzlar tədqiqatə cəlb edilir, onların mənə tutumu poetik örnəklərlə öz izahını tapır. Xüsusilə, şairin şeirlərində tez-tez işlənən və bəzən də yersiz mübahisələrə yol açan "iki cahan" ifadəsinin Nəsimi şeirində ifadə etdiyi mənə tutumu "Sığmazam" qəzalı və digər örnəklərlə bir arada araşdırmaya cəlb edilir. Daha sonra Nəsimi şeirində geniş yer verilən "can", "canan", "yar", "sədat", "inci", "hicab", "pərdə", "niqab", "üz (yüz)", "surət", "cisim", "göz" və digər metaforik anlayışların şairin yaradıcılığında çeşidli ifadə formaları və anlamları özünə geniş şərhini tapır. Alimin həmin termin-məcəzlarla bağlı verdiyi izah və şərhlər ədəbiyyatşünaslığımızda yeni bir istiqamət kimi olduqca xüsusi önəmə malikdir.

Monoqrafiyanın ikinci fəslinin beşinci yarımbaşlığı təsəvvüf fəlsəfəsinə məxsus ənənəvi motivlərin Nəsimi yaradıcılığında özünəməxsus yerinin müəyyənləşdirilməsinə həsr edilmişdir. Bu hissədə insanın Haqqa qovuşaraq ilahi məqama yetişməsi Nəsimi lirikasında ən çox müraciət edilən motivlərdən biri kimi təhlilə cəlb edilir, daha sonra "ağzın yoxluğu" kimi ifadələrin, eləcə də bir sıra Quran motivləri, surə və ayələrinin, hədislərin hürufilik baxımından şərhli Nəsimi divanından götürülən örnəklərlə özünün elmi izahını tapır.

Müəllif ikinci fəslə Nəsimi yaradıcılığında yer alan təsəvvüfi anlayışların yerini, özünəməxsus ifadə üsulunu, ənənədəngəlmə və özünün fərdiliyi ilə seçilən xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirilməklə yekun vurur. Alim haqlı olaraq qeyd edir ki, Nəsimi müəllifin anlayışları öz əqidəsi baxımından yozmuş və sabitləşmiş anlayış fərqli baxış bucağından mənəlandırılmışdır. Bu baxımdan şairin yaradıcılığında geniş yer alan "vəhdətin şəhri", "könül viranəsi", "can evi", "zülfi" və s. kimi anlayışların izahına bu yarımbaşlıqda geniş şəkildə yer verilmiş, Nəsimi şeirinin bir sıra şairlərə təsiri də örnəklərlə göstərilmişdir.

Monoqrafiyanın "Nəsiminin söz sənətkarlığı" adlanan üçüncü fəslində şairin lirikası Şərq poetikasının nəzəri əsaslarını təşkil edən qaynaqlar əsasında məcəzlar sistemi, forma və məzmun gözəlliyi baxımından tədqiqatə cəlb edilir.

Məlumdur ki, divan ədəbiyyatında sözün gücü və sehiri mənə ilə yanaşı, həm də istifadə edilən sözlərin gözəl və təsirli söylənilməsi ilə ölçülmüşdür. Fikri gözəl və obrazlı şəkildə ifadə etmək şeir üçün əsas şərt sayılmış. Şərq poetikasına məxsus zəngin poetik fiqurlar bilavasitə buna xidmət edən vasitə kimi çıxış etmişdir. Odur ki, Nəsimi şeirləri də mənə və məzmunla bərabər, həm də bir-birindən gözəl və təkrarsız obrazlı deyim tərzli, ifadə gözəlliyi, zəngin məcəzlar sistemi, ahang və ritmə xidmət edən forma xüsusiyyətləri, qafiyə quruluşu ilə seçilən mükəmməl sənət örnəkləri kimi diqqəti çəkir.

Bu fəslədə Nəsimi lirikasının poetikası iki istiqamətdə öyrənilir: "Mənəvi və üslubi-mənəvi fiqurlar" və "Üslubi fiqur və poetik forma yaradıcılığında bədi sənətlərin yeri". Hər iki yarımbaşlıqda Şərq poetikasına məxsus kateqoriyalar Nəsimi şeirində zərgər dəqiqliyi ilə seçilən örnəklər

əasında şərh edilir. Müəllif sadəcə olaraq nümunələri təqdim etməklə kifayətlənmir. Əvvəlcə, hər bir poetik vasitə haqqında Şərq poetikasının mötəbər nəzəri qaynaqlarına və müasir tədqiqatlar istinadən yığcam məlumat verilir, sonra həmin vasitənin Nəsimi yaradıcılığında özünəməxsus üslubi məqamı və ifadə edilən fikirlə bağlılığı, şairin bu vasitədən istifadə səviyyəsi, onun Nəsimi şeiri ilə qazandıqı yeni çalar, ənənədən gəlmə və fərdi cizgilər bütün yönəli ilə özünə elmi şərhini tapır. Fikrimizi əsaslandırmaq üçün konkret olaraq bir poetik vasitənin izahına diqqət edək: "Böyük sənətkar bir bənzəyən və bir neçə bənzədilən əsasında yaranan *tənsiküs-sifat* (sifətlərin, epitetlərin sadalanması) üslubi fiqurunun orijinal nümunələrini yaratmağa nail olmuşdur. Şair bu fiqurla təsvir olunan varlığın bir deyil, bir neçə cizgi və xüsusiyyətlərini nəzərə çarpdırır.

*Yarəb, ağzın püstəmi, ya qönçəyi-xəndanımdır?
Ol Süleyman xatəmi, ya höqqəyi-mərcəmmidür?*

*Nöqtəyi-məvhumdur, ya gövhəri-fərd ol ağzı,
Mənbeysi-mai-müin, ya çeşməyi-həyvanımdır?*

Beytdə bir bənzəyən ("ağzı") müqabilində səkkiz bənzədilən ("püstə", "qönçəyi-xəndan", "Süleyman xatəmi", "höqqəyi-mərcan", "nöqtəyi-məvhum", "gövhəri-fərd", "mənbeysi-mai-müin", "çeşməyi-həyvan") işlədilmişdir. Daha sonra müəllif tanınmış şərqşünas A.B.Kudelinə istinadən yazır: "Nəzərə almaq lazımdır ki, bir bənzəyən qarşısında dörd metaforik bənzətmə yaradılması orta əsrlər ərəb poetikasında yüksək sənətkarlıq vasitəsi sayılmışdır. Belə bir şeir örnəyi yalnız Əbu Nüvəsa məxsusdur. Beş metaforik bənzətmənin yeganə nümunəsini isə ərəb şairi Əlvə (X əsr) yaratmışdır ki, bunlardan dördü Əbu Nüvəsadan əxs edilmişdir". Məhz belə bir məlumatdan sonra alim Nəsiminin bu poetik vasitədə göstərdiyi sənətkarlığı belə dəyərləndirir: "Nəsimi şeirində isə bir bənzəyən qarşısında səkkiz bənzədilən verilmişdir və bu daha yüksək sənətkarlıq göstəricisi hesab edilmişdir".

Bu fəslədə Nəsimi lirikasında istifadə edilən təşbeh, tənsiküs-sifat, ləffü nəsr, tənəsüb, təkrir, rəddül-əz, təcahüli-arif, istifham, təfriqü cam, təqsim, təlmih, eyham, mutabiqə, istiarə, mübəliğə, təşgür, təzad, mürəatün-nəzir, epitet, təqabil, tərsi, iqtibas, mükərrər, istiqraq, rəddül-mətlə, cinas, təcnis, məsməmmət və s. kimi çeşidli sənətkarlıq vasitələri məhz bu şəkildə özünün elmi izah və şərhini tapır.

Sədat Şixiyevanın "Nəsiminin lirikası: irfani mündəricə və poetik zinatlar" adlı monoqrafiyası adından da görüldüyü kimi, konkret olaraq şairin lirikasının öyrənilməsinə həsr edilsə də, əslində, Nəsiminin dövrü, həyatı və yaradıcılığı haqqında dolğun məlumatlarla zəngindir. Monoqrafiyada şairin həyatının müxtəlif mərhələləri, təxəllüsü, yaradıcılığının dövrləri, fəlsəfi görüşləri, dini baxışları, müxtəlif təriqət və cərəyanlara münasibəti, mənsub olduğu hürufilik təlimi, ideya mübarizəsi, yetişdiyi ədəbi-mədəni mühit, sələf və xələflik münasibəti, müxtəlif ədəbiyyatlarla bağlılığı, bir sıra şeirlərinin mətnşünaslıq baxımından təhlili, əsərləri ilə öz sənətinə gətirdiyi mövzu, ideya, məzmun və bədii forma yenilikləri haqqında əhatəli şəkildə məlumatlar da öz əksini tapır. Eləcə də kitabda şairin qardaşı Şah Xəndan haqqında qaynaqlarda verilən fərqli fikirlərə də münasibət bildirilir, bəzi mübahisəli məqamlara aydınlıq gətirilir. Ümumilikdə, haqqında söhbət gedən monoqrafiya elmi ictimaiyyətə, ali məktəb müəllimlərinə, tələbələrə və bütün nəsimisəvərlərə şairin ədəbi irsi haqqında geniş və əhatəli bilgi verir, onların Nəsimi haqqında biliyini yeni-yeni fakt və məlumatlarla zənginləşdirir.

Nəsimi irsinə olan sonsuz məhəbbət və heyranlıqdan yaranan "Nəsiminin lirikası: irfani mündəricə və poetik zinatlar" monoqrafiyası onun müəllifini təkcə Nəsimi irsinin kamil bilicisi kimi deyil, ümumilikdə, dinə, dini təriqət və məzhəblərə, Şərq fəlsəfəsi və ədəbiyyatına, poetikasına, o cümlədən türk ədəbiyyatına yaxından bələd olan bir mütəxəssis kimi yenidən elmi ictimaiyyətə təqdim edir.

Həqiqətən, Nəsimi yaradıcılığı Sədat Şixiyevanın elmi araşdırmalarında özünün arzu olunan səviyyəsinə çatdı. Ancaq Nəsimi yaradıcılığı elə bir ümumdür ki, onun nəhayəti görünür.

Hal-hazırda nəsimişünaslığın qarşısında duran ən aktual vəzifələrdən biri və deyərdik ki, birincisi Nəsimi divanının mükəmməl elmi-tənqidi mətninin hazırlanmasıdır. Sözün açığı, bu sahədə də Səadət xanımdan gözləntilərimiz çoxdur. Hələlik isə "Nəsiminin lirikası: irfani mündəricə və poetik zinətlər" kitabının davamı kimi Seyid İmadəddin Nəsiminin dövrü, həyatı və yaradıcılığı ilə bağlı yeni bir monoqrafiyanı görmək arzusu ilə Səadət xanıma yeni elmi uğurlar diləyirik.